

ЛІМ

Літаратура і мастацтва

Газета творчай інтэлігенцыі Беларусі

№9 (5065) 6 сакавіка 2020 г.

ISSN 0024-4686

16+

«Маладзіковы
ўздых»
стар. 4

Аліндарка:
новае прачытанне
стар. 5

Феномен
Хідэкеля
стар. 13

Рэальнае і фантастычнае

Фота Кастуся Дробіва.

Мастачка Раіса Сіплевіч.

Адно з самых доўгачаканых святаў, якое нагадвае пра тое, што за акном — вясна, — 8 Сакавіка. Жанчыны ў гэты дзень шчаслівыя. Куды ні кінь вокам, паўсюль кветкі, усмешлівыя твары — усё стварае чароўны настрой.

Традыцыі правядзення свята ў кожнага свае. Сёлета яно выпала на выхадныя. Таму ёсць нагода правесці яго з карысцю. Напрыклад, пайсці на выстаўку мастачкі Раісы Сіплевіч «Patsinka» ў Мастоцкую галерэю Міхаіла Савіцкага. Аўтар быццам сама ўвасабляе пяшчотны вобраз вясны.

Назва выстаўкі — творчы псеўданім, пад якім працуе вядомая беларуская мастачка. У экспазіцыі прадстаўлена больш чым 80 жывапісных работ, якія ствараюць своеасаблівы дзённік жыцця творцы з 1990-х гадоў да нашых дзён. Гэтыя партрэтныя і вобразна-асацыятыўныя кампазіцыі — галоўны кірунак творчасці мастачкі.

Працяг на стар. 12 ▶

ISSN 0024-4686

9 770024 468001 2 0009

Вольга ВАНІНА:

«Дбаем пра выхаванне ўдумлівага чытача»

Адзін з самых запатрабаваных сёння кірункаў у кнігавыданні — навукова-папулярная літаратура. Асаблівы ж попыт у гэтай галіне — на дзіцячыя кнігі. Пачаўшы колькі гадоў таму выдаваць серыі «Беларуская дзіцячая энцыклапедыя», «Маленькі прафесар», «Самыя-самыя», «Таямніцы беларускай мовы», «Гісторыя для школьнікаў», «Вялікія і знакамітыя людзі беларускай зямлі» і іншыя, выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі» нібы зазірнула на колькі гадоў наперад і ў выніку апынулася ў авангардзе кнігавыдавецкіх трэндаў. Пра здзейсненае і запланаванае — гутарка з дырэктарам выдавецтва Вольгай Ванінай.

— Вольга Уладзіміраўна, ці не кожнае сучаснае дзіця мае сёння мабільныя прыстасаванні, камп'ютары, можа зайсці ў інтэрнэт і імгненна атрымаць адказ на пытанне. Дык для каго і дзеля чаго выдавецтва выпускае пазнавальную літаратуру?

— Адрозна зазначу, што наша выдавецтва перш-наперш выпускае ўсё ж «дарослую» літаратуру. Дзіцячая — дадатковы клопат з некалькіх нагод. Першая і найгалоўнейшая: мы дбаем пра выхаванне абазнананага, удумлівага чытача. Для чытання «дарослай» літаратуры — у тым ліку і энцыклапедычнай — трэба быць належным чынам падрыхтаваным. Калі не займацца з дзецьмі, адкуль узяць такога чытача пасля? Таму наш калектыў свядома выконвае і своеасаблівую выхаваўчую работу.

Што да інтэрнэту — так, там багата інфармацыі, але не кожны ўмее яе знайсці, яшчэ складаней — ацаніць праўдзівасць і якасць. Нашы выданні адмыслова адаптаваны для дзіцячага ўспрымання, напісаны проста мовай, змястоўна і ярка прайлюстраваны, увесь матэрыял праходзіць шматступеньчатую сістэму правэркі.

— Калі сур'ёзныя навуковыя рэдактары правяраюць і выявляюць падазеныя факты, сапраўды, кнігі маюць знак якасці...

— Так, толькі ўзважаная і правяраная інфармацыя! Па-першае, з намі супрацоўнічаюць прафесіяналы сваёй справы: гісторыкі, географы, батанікі, золагі, культурологі, этнографы, лінгвісты ды іншыя вучоныя і спецыялісты з Акадэміі навук, універсітэтаў, розных арганізацый. Яны ведаюць сваю справу, свой прадмет, умеюць даходліва і кампетэнтна пра яго расказаць.

Па-другое, у нашым выдавецтве ў якасці навуковых рэдактараў працуюць гісторыкі і біёлагі,

літаратуразнаўцы і філолагі. Іх задача палягае ў тым, каб нават у стылістычна гладка пададзены тэкст не трапілі сэнсавыя, фактычныя памылкі. Таму ўсё вычытваецца і звяраецца з сур'ёзнымі першакрыніцамі, спецыяльнымі даведнікамі, энцыклапедыямі. Так што смела чытайце нашы дзіцячыя кнігі і спасылайцеся на іх, рыхтуючы выступленні і рэфераты.

— Калі меркаваць па фарматах вашых дзіцячых выданняў, заўважна, што адпачатку прадумваецца мэтавая аўдыторыя, ступень падрыхтаванасці юнага чытача да ўспрымання інфармацыі...

— У нас ёсць дзіцячыя серыі розных фарматаў. З больш салідных — «Беларуская дзіцячая энцыклапедыя», якую ахвотна набываюць бібліятэкі. А вось з кніжкімі-«малючкамі» (напрыклад, серыі «Маленькі прафесар», «Самыя-самыя») лягчэй працаваць на сустрэчах з чытачамі. Кожная кніга закрывае канкрэтную тэму, многія з якіх уваходзяць у школьную праграму. Такім чынам, гэтыя серыі даюць дадатковы матэрыял малодшым школьнікам, дапамагаюць вучыцца, могуць выкарыстоўвацца для падрыхтоўкі паведамленняў. А калі вам ці вашаму дзіцяці па-шчасці сустрэцца з аўтарам кнігі на мерапрыемстве ў бібліятэцы, школе або кніжнай выстаўцы, абавязкова вазьміце аўтограф! Кніга з дарчым надпісам аўтара становіцца непаўторнай.

— Культура камунікацыі публікі і аўтара — сапраўды надзвычай важны складнік на сустрэчах з чытачамі.

— Думаю, гэта частка агульнай культуры. Прыкра назіраць, як дзеці бягуць да аўтара па аўтограф з паперкамі, вырванымі з нататнікаў. А вось кніга застанецца і будзе напамінам пра падзею, а праз многа гадоў — і пра само дзяцінства.

— Выдавецтва сканцэнтравана на выданні пазнавальных кніг для дзяцей. А ці плануецца што з мастацкай літаратуры?

— Мы заўжды выдаём пэўную колькасць мастацкіх кніг — прозы і паэзіі. «Беларускія пісьменнікі — дзецям», «Кнігі нашага дзяцінства» — гэтыя серыі вядомыя і любімыя нашымі чытачамі. Да кніжнага кірмашу падрыхтавалі выданне казак Уладзіміра Караткевіча ў серыі «Кнігі нашага дзяцінства». Малючкі адмыслова ствараюцца ў рэалістычным стылі, як аздабляліся найлепшыя дзіцячыя кнігі часоў нашага дзяцінства. У гэтай серыі, што напаяўняецца творами прызнаных класікаў, сёлета плануецца выхад некалькіх кніг, у тым ліку творы Змітрака Бядулі і Кандрата Крапівы.

— Шмат увагі выдавецтва надае гістарычным кнігам для школьнікаў. Чым парадзец чытачоў у найбліжэйшы час?

— Працягнем серыю «Гісторыя для школьнікаў», адрасаваную навучэнцам пачатковай і сярэдняй школы. Для самых маленькіх чытачоў плануем выдаваць кнігі навукова-мастацкія. Тут рэальныя факты, неабходныя для засваення, «загорнутыя» ў займальны сюжэт. Так, напрыклад, хутка пабачыць свет кніга «Пугоўка. Історыя аднаго зайчыка» Ларысы Сперанскай. Гэта гісторыя пра цацачнага зайчыка, якога набылі ў краме яшчэ да рэвалюцыі. Разам з героем казкі чытачы «пражывуць» падзеі рэвалюцыйнага часу, грамадзянскай, а затым і Вялікай Айчыннай войнаў. Усе ведаюць, наколькі важны для дзіцячай аўдыторыі эмацыянальны складнік у падчы інфармацыі. Дзякуючы яму ў разы ўзмацавацца пазнавальны, і — што асабліва важна — выхаваўчы складнікі такіх кніг.

— Колькі слоў для аўтараў. Кожнае выдавецтва мае сваю спецыфіку, свой фармат. Перавагу якой дзіцячай літаратуры аддае «БелЭН»?

— Мы найперш зацікаўлены ў яркай, захапляльнай напісанай навукова-папулярнай і мастацка-познавальнай тэкстах. У нас ёсць пастаянныя аўтары, з якімі мы ахвотна супрацоўнічаем, але будзем рады знайсці і новыя імёны.

— Плэну выдавецтву і — новых кніг!

Гутарыла Алена МАСЛА

Метафізіка прафесіі

Журналіст — прафесія, якую штогод атрымлівае некалькі соцень чалавек у Беларусі. Асноўная частка гэтых людзей выходзіць на факультэце журналістыкі БДУ, які ў мінулым годзе адзначыў 75-гадовы юбілей. Тут пачыналі свой шлях многія аўтары, што сталі легендамі ў сваёй прафесіі, некаторыя з іх сёння кіруюць вядучымі СМІ Беларусі.

За такі час факультэт паспеў запісаць на свой рахунак шмат гісторый поспеху выпускнікоў. Але такімі гісторыямі вырашыў не толькі ганарыцца, але і выкарыстаць іх як матэрыял для вучобы. Да юбілею была створана серыя «Родам з журфака» і выйшла першая яе кніга — зборнік інтэрв'ю «Журналістыка — гэта...». У зборніку — дваццаць тры тэксты, падрыхтаваныя сённяшнімі супрацоўнікамі факультэта, і ў кожным героі пастараліся адказаць на грунтоўныя пытанні: што такое журналістыка, што значыць быць журналістам, чаму трэба вучыцца і чаго прытрымлівацца, каб стаць прафесіяналам? Кніга ўнікальная тым, што ў ёй сыходзіцца памяць пра мінулыя пакаленні выпускнікоў і спроба навучыць новых.

«Гэта творчы праект факультэта журналістыкі БДУ і Міністэрства інфармацыі

Рэспублікі Беларусь. Нам было прыемна прымаць віншаванні, пачуць успаміны выпускнікоў з нагоды 75-годдзя. Нам таксама хацелася б сказаць «дзякуй» тым былым студэнтам, якія ствараюць імя факультэту журналістыкі, — распавяла падчас прэзентацыі Вольга Самусевіч, дэкан факультэта журналістыкі БДУ. — Калі мы стваралі праект, я зразумела, што гэта не проста кніга ад прафесіяналаў, ад мэтраў журналістыкі, але і кніга пра прафесіяналізм, пра саму журналістыку, такую, якой яна павінна быць, якая не ведае «фэйкаў» і недакладнай інфармацыі. Так кніга ператварылася ў хрэстаматыю для студэнтаў па розных дысцыплінах: і па асновах журналістыкі, і па прафесійнай этыцы, і па журналісцкім майстэрстве...»

Каштоўны жыццёвы і прафесійны вопыт напаяўняе гэты зборнік. Чытаючы чужыя гісторыі першых сустрэч з факультэтам, пасля — з журналісцкай працай, пасля — з рознымі пасадамі, сённяшнія студэнты журфака могуць намацаць свой уласны шлях у прафесійным жыцці або, прынамсі, яшчэ раз згадаць, якія СМІ ў Беларусі існуюць,

і ўявіць, хто ў іх працуе. Яшчэ адна нагода ацаніць, ці падыходзіш ты для гэтай працы, ці гатовы ты да яе.

Укладальнікамі кнігі выступілі загадчыца кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Людміла Саянкова і загадчыца кафедры медыялогіі Наталля Фядотава.

«Калі вучылася на журфаку, была такая серыя «Бібліятэчка журналіста», — згадвае Людміла Саянкова. — Мы, студэнты, імгненна раскуплялі новыя кнігі гэтай серыі, таму што там раскавалася аб прафесіі. Кнігі, дзе раскаваецца аб прафесіі журналіста, увогуле не шмат. З майго студэнцкага часу памятаю «25 інтэрв'ю» Грыгорыя Сагала. У зборніку «Журналістыка — гэта...» мы сабралі не проста інтэрв'ю з майстрамі журналістыкі. Мне падаецца, што тут прадстаўлена метафізіка прафесіі: з чаго яна складаецца, з чаго яна пачыналася ў кожнага з нашых герояў, як часам няпроста было і як невытлумачальна прывяло некаторых з іх у прафесію. Гэта сапраўды кніга па розных прадметах, яна для нашых студэнтаў і абітурыентаў, для нашых выпускнікоў і выкладчыкаў». Людміла Саянкова згадала пра кнігу, якая называлася

«Я родам з журфака». Яна таксама была юбілейная, у ёй сабраны розныя матэрыялы. Пасля з'явілася кніга «Свет блізкіх зорак», прысвечаная выпускнікам, якія сталі вядомымі дзеячамі мастацтва. Сярод тых, хто родам з журфака, ёсць і кінарэжысёры, дакументалісты, сцэнарысты, пісьменнікі, драматургі. Гэта таксама ўнікальны вопыт. На вопыце гэтых зборнікаў з'явілася ідэя серыі «Родам з журфака». Першая кніга прысвечана тым, хто стаў галоўным рэдактарам.

Наталля Фядотава ў сваю чаргу раскавала аб працы над кнігай: «Гэты праект для мяне значны з некалькіх прычын.

Па-першае, магчымасць на лёсах людзей прагаварыць гісторыю факультэта журналістыкі. Па-другое, гэта сапраўды своеасаблівы майстар-клас, у кожным інтэрв'ю ёсць расповед аб прафесійнай кухні. І трэцяе — калі чытаеш гэтыя гісторыі, разумееш, наколькі журналістыка прафесія асобная, як шмат залежыць ад характару, стасункаў з калегамі і чытачамі, як гэтыя фактары вызначаюць лёсы выданняў. Чытаючы, разумееш, што насамрэч журналістыцы навучыць даволі цяжка. Таму нам варты працягваць вучыцца самім».

Стваральнікі кнігі ўпэўнены, што серыя паспяхова працягнецца, бо за ўсе гады існавання журфака скончылі больш чым 10 000 чалавек. Вядома, што з усімі паразмаўляць не атрымаецца, але і тых, чые меркаванні і гісторыі асабліва каштоўныя — паспяховых журналістаў, — яшчэ вельмі шмат. Магчыма, далей з'явіцца кнігі пра выкладчыкаў, пра эканамічных, палітычных аглядальнікаў, спартыўных журналістаў, крытыкаў і гэтак далей. Мэта серыі — паступова ствараць вялікае, грунтоўнае ўяўленне пра тое, што такое журналістыка.

Дар'я СМІРНОВА